

Γιώργος Ράγκος

Στην πιο έγκυρη, μέχρι τώρα, εργασία[**1**] οι επιστήμονες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο ιός SARS-CoV-2 που προκαλεί την πνευμονία COVID-19 ήταν αποτέλεσμα φυσικής επιλογής και όχι προϊόν γενετικής μηχανικής και υποστηρίζουν δύο πιθανά σενάρια για την προέλευσή του. Στο πρώτο σενάριο ο ιός εξελίχθηκε στη σημερινή του παθογόνο κατάσταση μέσω φυσικής επιλογής σε κάποιο ξενιστή – ζώο (με πιο πιθανή τη νυχτερίδα) και στη συνέχεια μεταπήδησε στον άνθρωπο. Στο δεύτερο σενάριο, ένα μη παθογόνο στέλεχος του ιού μεταπήδησε από έναν ζωικό ξενιστή (με πιο πιθανό τον παγκολίνο ή το κουνάβι), στον άνθρωπο και στη συνέχεια εξελίχθηκε στην σημερινή του παθογόνο κατάσταση. Οι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι αν ο ιός SARS-CoV-2 μεταπήδησε στον άνθρωπο στην παθολογική του μορφή από ζωικό ξενιστή, αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισης μελλοντικών επιδημιών. Ήδη ο ιός SARS-CoV-2 είναι ο έβδομος κορωνοϊός που μολύνει ανθρώπους.

Αλλά για την πανδημία ΔΕΝ φταίνει τα ζώα – ξενιστές.

Στην ελληνική έκδοση της Le Monde diplomatique[**2**] αναδημοσιεύεται άρθρο της Sonia Shah από το περιοδικό «The Nation» με τίτλο: “Από πού έρχονται οι κορωνοϊοί;”. Γράφει η Sonia Shah:

“Βρισκόμαστε μπροστά σε ένα αγώνα δρόμου για να ενοχοποιηθεί το άγριο ζώο που ευθύνεται για αυτόν τον κορωνοϊό... παρόμοιες υποθέσεις μάς εμποδίζουν να δούμε ότι η ολοένα πιο ευάλωτη θέση μας απέναντι στις πανδημίες έχει μια πολύ βαθύτερη αιτία: την εντεινόμενη καταστροφή των ενδιαιτημάτων της άγριας ζωής... από το 1940, εκατοντάδες παθογόνα μικρόβια έχουν κάνει την εμφάνιση ή την επανεμφάνισή τους σε περιοχές όπου, μερικές φορές, δεν είχαν ποτέ παρατηρηθεί μέχρι εκείνη τη στιγμή. Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις του ιού HIV, του Έμπολα στη Δυτική Αφρική ή του Ζίκα στην αφρικανική ήπειρο. Η πλειονότητά τους (60%) είναι ζωικής προέλευσης... ωστόσο, τα ζώα δεν φέρουν την παραμικρή ευθύνη... είναι λάθος να πιστεύουμε ότι τα ζώα είναι σε μεγάλο βαθμό προσβεβλημένα από θανατηφόρους παθογόνους οργανισμούς έτοιμους να μας μολύνουν. Στην πραγματικότητα, η πλειονότητα των μικροβίων ζει μέσα στον οργανισμό των ζώων χωρίς να τους προξενούν το παραμικρό κακό. Το πρόβλημα βρίσκεται αλλού: με την ξέφρενη αποδάσωση, αστικοποίηση και εκβιομηχάνιση, προσφέραμε στα μικρόβια τον τρόπο να φτάσουν μέχρι το ανθρώπινο σώμα και να προσαρμοστούν σε αυτό”.

Οι ιοί δεν είναι κάτι άχρηστο στη φύση. Αντίθετα, συμβάλουν, με τον τρόπο τους, στη βιοποικιλότητα και ενυπάρχουν στα κύτταρα όλων των ειδών και σε κάθε οικοσύστημα. Αναπτύσσονται και πολλαπλασιάζονται στους οργανισμούς που τους “φιλοξενούν” (ξενιστές) και ο πληθυσμός τους καθορίζεται από τον πληθυσμό του είδους στον οργανισμό του οποίου «φιλοξενούνται». Κανένας ιός δεν είναι «επιθετικός» από τη φύση του και δεν έχει ανάγκη να αναπτύξει μηχανισμό μετάδοσης σε άλλα είδη πέραν αυτού που τον φιλοξενεί. Όταν, όμως, ο πληθυσμός του είδους που τον «φιλοξενεί» δέχεται επίθεση (με αποτέλεσμα την αλλαγή του οικοσυστήματός του) η επίθεση αυτή θα μεταφερθεί και στον ιό με αποτέλεσμα να αναπτύξει, ως «άμυνα επιβίωσης», στελέχη τέτοια που να ξεκλειδώνουν την είσοδο του στα κύτταρα άλλων οργανισμών τα οποία μέχρι τότε δεν είχε «επισκεφτεί». Όσο αυξάνεται η ένταση της επίθεσης στους ζωτικούς χώρους των ζώων, οι ιοί που «κατοικούν» σ’ αυτά αναγκάζονται να αναπτύξουν

«μηχανισμό περάσματος» στο ανθρώπινο κύτταρο και υπεύθυνες γι' αυτές τις επιθέσεις είναι η βιομηχανία τροφίμων και η βιομηχανική κτηνοτροφία για την αναζήτηση μεγαλύτερου κέρδους.

Ο Michael Roberts^[3] αναφέρει ότι “εκτός από χοίρους ακόμα και τα πιο άγρια είδη ζώων εμπλέκονται σε αλυσίδες προστιθέμενης αξίας ειδών διατροφής: ανάμεσά τους στρουθοκάμηλοι, σκαντζόχοιροι, κροκόδειλοι, νυχτερίδες. Κάποια είδη καταλήγουν στα πιάτα πριν καν αναγνωριστούν επιστημονικά, συμπεριλαμβανομένου ενός νέου είδους σκυλόψαρου που βρέθηκε σε αγορά της Ταϊβάν. Όλα αυτά τα ζώα αντιμετωπίζονται ως διατροφικά εμπορεύματα. Καθώς η φύση λεηλατείται περιοχή την περιοχή, είδος το είδος, αυτά που απομένουν αποκτούν υψηλότερη αξία. Οι βιομηχανικές φάρμες εν τω μεταξύ ενθαρρύνουν τις εταιρίες άγριων τροφών να βάζουν δολώματα βαθύτερα στα δάση, αυξάνοντας την πιθανότητα να πιάσουν ένα νέο παθογόνο, περιορίζοντας ταυτόχρονα την περιβαλλοντική πολυπλοκότητα με την οποία το δάσος ανακόπτει τις αλυσίδες μετάδοσης”.

Ο καπιταλισμός παράγει για το κέρδος και όχι για να ικανοποιήσει ανθρώπινες ανάγκες, αδιαφορώντας για τις όποιες άλλες επιπτώσεις, είτε αυτές αφορούν το περιβάλλον είτε την υγεία των ανθρώπων.

Βιομηχανική κτηνοτροφία

Η βιομηχανική κτηνοτροφία, στο σύνολο της, έχει αποψιλώσει μια έκταση ίση με την αφρικανική ήπειρο (!) προκειμένου να εκθρέψει ζώα που προορίζονται για σφαγή. Εκατοντάδες χιλιάδες ζώα στοιβάζονται το ένα πάνω στο άλλο δημιουργώντας ιδανικές συνθήκες για τη μετάλλαξη των μικροβίων σε θανάσιμους παθογόνους οργανισμούς (οι ιοί της γρίπης των πτηνών, των οποίων ξενιστές ήταν υδρόβια πουλιά, έκαναν πάρτυ στα πτηνοτροφεία όπου και μεταλλάχτηκαν αποκτώντας περισσότερη λοιμογόνο δύναμη).

Επιπλέον, υπάρχει και το χρυσοφόρο κύκλωμα του παράνομου εμπορίου όπου στα παζάρια ζωντανών ζώων (wet markets) είδη που δεν θα είχαν βρεθεί ποτέ μαζί στη φύση βρίσκονται εκεί σε διπλανά κλουβιά και τα μικρόβια τους μπορούν να περάσουν από το ένα στο άλλο και από εκεί στον άνθρωπο.^[4]

Η αποψίλωση δασών και η καταστροφή οικοτόπων όχι μόνο απειλεί με εξαφάνιση μεγάλο αριθμό ζωικών ειδών αλλά και τα είδη που επιβιώνουν έχουν περιορισμένη έκταση οικοτόπων με αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας στενών και επαναλαμβανόμενων επαφών με τον άνθρωπο. Ο Έμπολα αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση. Οι εμφανίσεις αυτού του ιού, του οποίου η προέλευση εντοπίστηκε σε διάφορα είδη νυχτερίδας, είναι συχνότερες στις ζώνες της Κεντρικής και της Δυτικής Αφρικής που έχουν υποστεί αποψίλωση των δασών τους. Η αποψίλωση των δασών “υποχρεώνει” τις νυχτερίδες να φωλιάσουν στα δέντρα των κήπων και των αγροκτημάτων. Το ίδιο ισχύει και για τις ασθένειες που μεταδίδονται από τα κουνούπια.

Ο επεκτατισμός της βιομηχανίας τροφίμων όχι μόνο δεν θρέφει τον πληθυσμό του πλανήτη αλλά αντίθετα μεγαλώνει την παγκόσμια πείνα γιατί απευθύνεται στις αγορές, στρέφει την γεωργία στην μονοκαλλιέργεια για τις ανάγκες της βιομηχανίας, καταστρέφοντας, ταυτόχρονα, και το περιβάλλον.

Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, ο αριθμός των ανθρώπων που υποφέρουν από την πείνα και ο αριθμός των ανθρώπων που πλήττονται από επισιτιστική ανασφάλεια, υπολογίζεται πως είναι περισσότεροι από 2 δισεκατομμύρια. Την ώρα που, σύμφωνα με στοιχεία της Greenpeace, 40 εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν κάθε χρόνο από πείνα, καθημερινά παράγονται 356 κιλά δημητριακών ανά άτομο.

Η βιομηχανία κρέατος είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Αν και συμμετέχει με λιγότερο από 2% στο παγκόσμιο ΑΕΠ, είναι υπεύθυνη για το 18% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε παγκόσμιο επίπεδο. Με τη σειρά τους, τα αέρια του θερμοκηπίου ευθύνονται για την κλιματική αλλαγή, η οποία με τη σειρά της έχει καταστροφικές συνέπειες στην παραδοσιακή γεωργία (πλημμύρες, ξηρασία, ερημοποίηση) οδηγώντας με μαθηματική ακρίβεια στην εξαθλίωση και την πείνα, τεράστιους πληθυσμούς ανθρώπων.

Στη Νότια Αμερική η υπερβόσκηση έχει αφήσει το χώμα στείρο και κορεσμένο με ζωική κοπριά. Οι κτηνοτρόφοι εύκολα καταφεύγουν στην παράνομη υλοτομία για να εκκαθαρίσουν νέες εκτάσεις, ιδίως στη Βραζιλία, η οποία είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός και εξαγωγέας βοδινού, δέρματος και σόγιας (για την παρασκευή ζωοτροφών) στον κόσμο. Η κτηνοτροφία ευθύνεται για την αποψίλωση του 91% των δασών του Αμαζονίου και την καταστροφή 136 εκατομμυρίων τροπικών στρεμμάτων με αποτέλεσμα να χάνονται 110 είδη φυτών, ζώων και εντόμων κάθε μέρα.

Σήμερα, σχεδόν το 60% της παγκόσμιας γεωργικής γης χρησιμοποιείται για ένα μόνο προϊόν διατροφής: το βόειο κρέας. Ωστόσο, το βόειο κρέας αντιπροσωπεύει μόνο το 2% των θερμίδων που καταναλώνουν οι άνθρωποι. Η πίεση για εξεύρεση νέων εκτάσεων για βοσκότοπους και ζωοτροφές είναι ο πρώτος και μεγαλύτερος παράγοντας αποψίλωσης των δασών.

Ξαναγυρνώντας στη Sonia Shah: “η μετάλλαξη των ζωικών μικροβίων σε παθογόνους για τον άνθρωπο οργανισμούς, δεν πρόκειται για νέο φαινόμενο. Η εμφάνισή του χρονολογείται από τη νεολιθική εποχή, όταν το ανθρώπινο ον άρχισε να καταστρέφει τους οικοτόπους της άγριας ζωής για να επεκτείνει την καλλιεργήσιμη γη του, αλλά και να εξημερώνει ζώα για να τα μετατρέψει σε υποζύγια. Σε αντάλλαγμα, τα ζώα μάς προσέφεραν μερικά δηλητηριασμένα δώρα: η ιλαρά και η φυματίωση προέρχονται από τις αγελάδες, ο κοκκύτης από τα γουρούνια και η γρίπη από τις πάπιες. Η διαδικασία συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια του ευρωπαϊκού αποικιακού επεκτατισμού... Οι πανδημίες που προκλήθηκαν από την αποικιακή εισβολή εξακολουθούν να εμφανίζονται και σήμερα... Ευτυχώς, όπως δεν υπήρξαμε παθητικά θύματα αυτής της διαδικασίας, έχουμε και τη δυνατότητα να πράξουμε πολλά προκειμένου να περιορίσουμε τον κίνδυνο εμφάνισης των μικροβίων. Μπορούμε να προστατέψουμε τους οικοτόπους της άγριας ζωής, ώστε τα ζώα να κρατούν τα μικρόβιά τους αντί να μας τα μεταδίδουν... Μπορούμε να οργανώσουμε μια στενή επιτήρηση των χώρων όπου τα ζωικά μικρόβια είναι πιο πιθανό να μεταλλαχθούν σε παθογόνους οργανισμούς για τον άνθρωπο, και να επιχειρήσουμε να εξουδετερώσουμε όσα εμφανίζουν τάσεις προσαρμογής στον ανθρώπινο οργανισμό, προτού προλάβουν να πυροδοτήσουν πανδημίες. Αυτό ακριβώς επιδιώκουν εδώ και δέκα χρόνια οι ερευνητές του προγράμματος Predict... Στις ΗΠΑ, οι προσπάθειες της κυβέρνησης Τραμπ να απαλλάξει την εξορυκτική βιομηχανία, αλλά και το σύνολο των βιομηχανικών δραστηριοτήτων, από οποιοδήποτε ρυθμιστικό πλαίσιο θα οδηγήσει στην απώλεια οικοτόπων, ευνοώντας τη μεταφορά μικροβίων από τα ζώα στους ανθρώπους. Ταυτόχρονα, η αμερικανική κυβέρνηση... αποφάσισε να θέσει τέλος στο πρόγραμμα Predict. Επιπλέον, στις αρχές Φεβρουαρίου του 2020, ανακοίνωσε την πρόθεσή της να μειώσει κατά 53% τη συνεισφορά της στον προϋπολογισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ)...».

Οι εμφανίσεις ιών είναι αναπόφευκτες, όχι όμως και οι επιδημίες. Αλλά για να απαλλαγούμε από αυτές πρέπει να συγκρουστούμε με τη βιομηχανία τροφίμων, τις κυβερνήσεις που την στηρίζουν και το ίδιο το σύστημα που καταστρέφει το περιβάλλον και τις ζωές μας.

---

1. “The proximal origin of SARS-Cov-2” δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Nature, <https://www.nature.com/articles/s41591-020-0820-9>.

2. Δημοσιογράφος και συγγραφέας του «Pandemic: Tracking Contagions. From Cholera to Ebola and Beyond», Sarah Crichton Books, Νέα Υόρκη, 2015). <https://monde-diplomatique.gr/?p=4114>

3. Βλέπε: Κώστας Πολύδωρος, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1228>.

4. Κατά μία εκδοχή, ο ιός πέρασε για πρώτη φορά σε ανθρώπους στην επαρχία Γουχάν της Κίνας μέσω της πώλησης παγκολίνων σε τέτοια υπαίθρια αγορά ζωντανών ζώων. Ο παγκολίνος αποτελεί επαπειλούμενο είδος μυρμηγκοφάγου που ζει σε τροπικές περιοχές της Αφρικής και της Ασίας και

αποτελεί περιζήτητο «διατροφικό εμπόρευμα».

Δημοσιεύθηκε στην **Εργατική Αλληλεγγύη Νο 1416**

Πηγή: ergatiki.gr